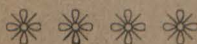

Vóór den oorlog
met Engeland.

EEN GESPREK

TUSSEN

Acht Transvaalsche Boeren.

NAVERTELD

DOOR

EEN HOLLANDER.

TWEEDE DRUK.

OOSTWOLDE (Oldambt), Z. J. KONING Gz.

2530

1 ex. f 0.20; 8 ex. f 1.25.

Vóór den oorlog met Engeland.

EEN GESPREK

TUSCHEN

ACHT TRANSVAALSCHÉ BOEREN.

NAV E R T E L D

DOOR

EEN HOLLANDER.

Tweede druk.

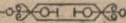

OOSTWOLDE (Oldambt), Z. J. KONING Gz.

PERSONEN:

1. TEUNIS SMIT, bijgenaamd de leeuwenjager.
  2. DIRK KLOPPERS.
  3. JAN KLOPPERS, zoon van Dirk Kloppers.
  4. KEES BOTTER.
  5. LODEWIJK JANSEN.
  6. BAAS VERDOORN.
  7. BAAS VAN ASCH.
  8. HERMAN HOOGERHUIS, een Hollander.
- } Trans-
} vaalsche
} Boeren.

Vóór den oorlog met Engeland.

Teunis Smit. (*Alleenspraak, onderwijl hij zijn houten pijp stopt*).

Wat is het al een tijd geleden, dat de boerenvuist de kracht der Zoeloe's heeft gebroken, en dat toen de Engelschen zijn gekomen en Natal hebben gestolen, dat de Boeren met hun vee en bloed hadden gekocht. Wat mij betreft, ik had mij liever doodgevochten dan Natal opgegeven. Maar de voormannen vonden daartoe geen vrijheid, want aan gene zijde van het Drakengebergte in de Transvaal wachtte hen de zoo vurig begeerde onafhankelijkheid. (*Steekt zijn pijp aan*). Maar nu hoor ik dat de Engelschen al weer beginnen te . . . . . Er wordt geklopt, geloof ik; dat zal toch Dirk Kloppers nog niet zijn? . . . Binnen.

(*Jan Kloppers, Herman Hoogerhuis en Kees Botter komen binnen*).

Jan Kloppers.

Goeden avond, Smit! (*reikt hem de hand*).

Smit.

Wel, wel! Jan Kloppers! Dat noem ik nog eens een verrassing. Dag, Jan! hoe gaat het je. Wel, wel, dat is een verrassing. Ik ben je vader met nog eenige vrienden

wachtende, en daar kom jij zoo onverwachts invallen; ik zal de lamp een beetje opdraaien. Zie zoo, nu kunnen we elkander beter zien. Doch wie zijn die twee?

Jan Kloppers (*aanwijzend*).

Dat is mijn vriend Herman Hoogerhuis, een Hollander.

Smit.

Ah zoo, een Hollander! wat zeg je! (*reikt hem de hand*). En die daar, wie is dat?

Jan Kloppers.

Dat is Kees Botter, een echte Afrikaander, evengoed als gij en ik. Hij helpt ons in de boerderij.

Smit.

Gaat zitten vrienden, gij zijt mij hartelijk welkom. Maar zegt mij, hoe komen jullie toch hier?

Herman Hoogerhuis.

Dat zullen we je dadelijk vertellen, vriend, maar help ons eerst aan wat drinken als gij 't hebt, want ik verga van dorst.

Kees Botter.

En wij, wij hebben van middag een heele rit gedaan.

Smit.

Komaan, ik heb nog wel wat, geloof ik. (*Neemt een flesch en houdt ze voor de lamp*), hier in de flesch zit voor jullie alle drie nog een flinke slok Kaapsche wijn. Dat zal je opknappen.

Jan Kloppers.

En thans zal ik het je vertellen, Smit, wat de oorzaak is dat wij hier zijn. Wij waren reeds eenige dagen op bezoek bij familieleden, toen wij van morgen de tijding vernamen dat de zending van onze voormannen Paul Kruger en Piet Joubert naar Kaapstad, geen resultaat heeft gehad. Gladstone laat ons in den steek.

Smit.

Wie is dat, Gladstone?

Kees Botter.

Zie je, dat komt er nu van als je je leven tusschen olifanten, leeuwen en nijlpaarden verslijt, dan weet je niet eens, wie Gladstone is.

Jan Kloppers.

Gladstone is een der invloedrijkste mannen in Engeland en zoo pas Minister geworden. Nu dachten onze aanvoerders: Als Gladstone maar Minister is, dan komt er hoop, want hij heeft een open oog voor het onrecht, dat ons is aangedaan. Doch die hoop is thans vervlogen, want hij heeft woordelijk dit verklaard: ik kan de Koningin niet adviseeren, om het oppergezag over de Transvaal op te geven. Toen wij dit hoorden, zijn wij onmiddellijk op reis gegaan om thuis de ernstige tijding over te brengen.

Smit.

Ik had reeds begrepen, uit de ongerustheid der naburige Kafferstammen, dat er buitengewone gebeurtenissen op til zijn. Het geduld van ons volk loopt ten einde.

Jan Kloppers.

Het is ten einde.

Smit.

En de Engelschen houden vast, wat zij hebben.

Jan Kloppers.

Totdat wij 't hun uit de handen slaan.

Smit.

Dat wordt oorlog.

Jan Kloppers.

Ja, oorlog! en *wij* hebben God en het recht aan onze zijde. Gij vecht mee nietwaar, kameraden?

Hoogerhuis.

Niets vaster! De Transvaler en de Hollander behooren bij elkander, vooral als het tegen de Engelschen gaat.

Kees Botter.

En ik hoop er ook bij te zijn; wij zullen de Engelschen beuken als stokvisch.

Jan Kloppers.

En gij Smit, gij doet toch ook mee?

Smit.

Een kleine veertig jaar geleden, heb ik met je vader en nog eenige andere boeren, een Engelsche batterij bestormd. Ik hoop het nog eens te doen. (*opstaande en op en neer loopende*). Ik *haat* de Engelsche politiek, omdat zij ons arm volk uit de Kaapkolonie heeft gejaagd, midden onder de scherpe klauwen van het wild gedierte en de nog scherpere assegaaien van de bloedorstige Kaffers. Die politiek heeft ons arm volk geen rust gegund voor het hol van zijn voet. Overal is zij ons volk gevolgd als de hongerige wolf het weerlooze schaap (*met verheffing van stem*). Ja, ik *haat* deze politiek, en ik *vloek* deze politiek, want zij versiert haar daden met bijbelteksten, evenals de Farizeeër, doch zij is een wit gepleisterd graf, van binnen vol verrotting en doodsbeenderen. Maar de rechtvaardige God zal tusschen beide komen, en de plannen onzer verdrukkers omver blazen als kaartenhuizen.

Allen.

Flink zoo!

Smit.

Gij wilt vechten, ik geloof het. Maar hebt gij ook bedacht, dat deze strijd slechts kan uitloopen op zegepraal of — dood.

Jan Kloppers (*met vaste stem*).

Ja, dat heb ik bedacht. En ik houd het voor beter, dat mijn lichaam rust *onder* de klipsteenen vrij van de Engelsche vlag, dan *boven* de klipsteenen en gebonden aan de Engelsche vlag. Hebt gij mij nu begrepen, Teunis Smit?

Smit.

Ja, nu heb ik je begrepen. (*Hij schudt den jongen man de hand*), (*van ter zijde*): Net zijn vader.

(*Derk Kloppers, de vader van Jan komt binnen en zegt*:

Dag, vrienden! dag, Jan! (*reikt hun de hand*).

Allen.

Dag, baas Kloppers!

Jan.

Dag, vader!

Dirk Kloppers.

Ik heb uw gesprek beluisterd, en bemerkt dat het oorlog zal worden, maar de rechtvaardige God zal onzen ondergang niet gedoogen. Hij zal het niet gedoogen, dat het kleine aemechtige volk der Boeren wordt vermorzeld onder den ijzeren voetzool van het machtige Engeland. En Jan! ik ben trotsch op u, mijn zoon; ik heb in uw antwoord aan Teunis Smit een Kloppers gehoord, wij zullen als God ons de gezondheid schenkt, te zamen strijden voor de vrijheid van ons dierbaar land. En Teunis, jij wilt er je 74 jarige knoken ook nog aan wagen, heb ik gehoord?

Smit.

Ja, met Gods hulpe, hoop ik nog menig Engelschman voor onze onafhankelijkheid in het zand te doen bijten.

Dirk Kloppers.

En hebben jullie nog meer bijzonderheden vernomen? Ik brand van nieuwsgierigheid.

Kees Botter.

Wij hebben een man uit Potchefstroom gesproken. Daar is de boel in de war gelooopen, of recht gelooopen, net zoo als je 't neemt.

Dirk Kloppers.

Zoo! En wat is daar dan gebeurd?

Kees Botter.

Ge weet, dat de Engelsche regeering de belasting wil innen?

Dirk Kloppers.

Dat weet ik, ik heb zelf een aanschrijving gehad.

Jan.

U hebt toch niet betaald?

Dirk Kloppers.

Natuurlijk niet, want dan zou ik de wettigheid van het Engelsch bestuur erkennen, en dat doe ik nooit. Ik wil wel betalen, maar onder protest, en daarin zijn bijna alle boeren het eens. Wij verlangen, dat de Engelsche regeering op de belasting kwitanties uitdrukkelijk het protest vermelde.

Kees Botter.

Daarin heeft ze geen zin, en zal ze ook nooit doen.

Dirk Kloppers.

Dat is haar zaak, wij doen 't niet anders. Maar vertel op, wat is er te Potchefstroom gebeurd?

Kees Botter.

Wel, Piet Bezuidenhout wilde zijn belasting niet betalen, en zijn ossenwagen werd voor het gouvernementkantoor gebracht, om publiek verkocht te worden. Maar ge kent onzen voorman Piet Cronjé?

Dirk Kloppers.

Of ik hem ken! 't Is een verstandige, moedige, onverbasterde Afrikaander, die het hart op de rechte plaats heeft zitten.

Kees Botter.

Nu, die kwam met zijn boeren ook aanzetten. Bezuidenhout was inmiddels op den wagen geklommen en zeide: Burgers, ik ben onwillig te betalen, daar de belasting veel te hoog is, en verder moeten jullie het maar weten. Hij

verliet daarop den wagen en Piet Cronjé zei: wij *zullen* 't ook weten, de ossenwagen wordt niet verkocht.

Herman Hoogerhuis (*lachend*).

En toen sprong een der klerken op den wagen en zei permantig: Wie biedt er geld voor? Maar o wee, hij was gauwer van den wagen dan er op, je hadt hem moeten zien spartelen, zeiden ze.

Dirk Kloppers (*terwijl hij genoegelijk aan zijn pijp trekt*).

Flink zoo!

Herman Hoogerhuis.

De Engelsche landdrost echter kwam tusschenbeide, om een waarschuwend woord te spreken. Doch toen een stevige boer, van het echte hout gesneden, hem de vuist onder den neus hield en zeide: ruik daar eens aan, toen droop de Engelsche Lord af.

Dirk Kloppers.

Goed zoo! Jan geef me de tabaksbuil eens aan! Teunis, stop eens, je pijp is uit gegaan, kerel! Herman gaat voort.

Herman Hoogerhuis.

Op een wenk van Piet Cronjé gingen toen de boeren aan den wagen staan, en brachten hem aan den eigenaar terug.

Teunis Smit.

Daar moet je ook net Piet Cronjé voor hebben; 't was een kolfje naar zijn hand.

Herman Hoogerhuis.

Wij hebben nog niet alles verteld. Toe Jan, vertel jij dat van Raaf maar.

Jan.

De Engelsche winkeliers zijn bang geworden, want zij vreezen den oorlog. Doch de beroemde Raaf heeft hen getroost.

Smit.

Raaf, Raaf, wie is dat?

Jan.

Een Engelsch kapitein; hij behoort bij het garnizoen te Potchefstroom. Nu, deze heeft gezegd: Menschen, be-
daart maar! als de Boeren komen, ga ik onder een boom
staan en sla op een blikken schotel. Dan gaan al de
Boeren op den loop.

(Allen lachen, behalve Teunis Smit).

Dirk Kloppers.

Wij zullen zien, dat wij dien gevaarlijken blikken schotel
te pakken krijgen, en den kapitein er bij.

Teunis Smit *(toornig)*.

Nog bespotten zij ons, maar het uur der wrake zal slaan,
en de dag zal komen, dat die helden zullen beven als
riethalmen, bij het knallen van ons geweer.

Dirk Kloppers *(tot Smit)*.

Ik dacht dat Lodewijk Jansen, Verdoorn en Van Asch
ook hier zouden zijn.

Smit.

Dat zouden zij ook. Het verwondert mij dat zij nog
niet hier zijn.

Dirk Kloppers.

Baas Verdoorn kan wel weer uitvluchten zoeken, die is
al te voorzichtig.

Smit.

Wel mogelijk! Ik ga eens even luisteren.

Dirk Kloppers.

Ik ga mee, ik wil mij ook wel eens verluchten.

(Terwijl zij weg zijn).

Jan.

Als het oorlog wordt, gaat vader nog voorop.

Herman Hoogerhuis.

En wij vechten mee.

Kees Botter.

En wij zullen de Roodrokkon schieten als reebokken.

Herman Hoogerhuis.

Ik heb jullie al eens hooren spreken over Paul Kruger, die zou ik zoo graag eens zien.

Jan.

Dan zou het niet bij een officieele gelegenheid moeten zijn, want dan ziet ge de echte Kruger niet; de hooge hoed staat hem niet en past hem niet; het lakensch pak beknelt, belemmert hem in zijn bewegingen, en de breede sjerp op de borst staat gemaakt. Neen, dat is de echte Kruger niet.

Herman Hoogerhuis.

Maar wat staat en past hem dan wel?

Jan.

Gij moet hem zien, dezen zoon der wildernis, op het steigerende paard, midden op het onmetelijke veld, in de kleedij der wildernis, den breedgeranden hoed op den stevigen kop, het wambuis los om de forsche leden, wijd open van voren, *daar* is hij in zijn kracht; in zijn element; *daar* doet hij zijn stoute daden.

Kees Botter.

En *vast* is zijn hand, en wis zijn schot. Door een woedende buffel achtervolgd, draaide hij zich om in het zaal, en joeg — midden in den galop — het schuimbekkende beest den doodelyken kogel door den kop.

Herman Hoogerhuis.

Hij is immers ook verbazend vlug?

Jan.

Vlug als Azahel, den broeder van Joab. Hij heeft — op een afstand van 400 Meter — tegen een ruiter gerend, die op het vlugste paard uit den stal zat, en hij liep harder

dan het paard. En daarbij is hij *sterk en onverschrokken*. Op een tocht in 1845 barstte zijn geweer, en het lid van den duim werd gekwetst. Er was gevaar voor koudvuur. Snel besloten nam hij het mes uit de schede en sneed den duim af. Een woeste os wilde hem op zijn horens nemen. Hij greep het beest bij de horens, en drukte met zijn reuzenkracht den kop in den modder.

(Smit en Kloppers komen weer binnen).

Dirk Kloppers.

Daar komen de luidjes aan. Ik geloof dat Baas Verdoorn en Van Asch het nu al te kwaad hebben.

Herman Hoogerhuis.

Wij zullen hun plaats en maar vast klaar maken. *(Hij zet stoelen of bank klaar).*

(Lodewijk Jansen, Baas Verdoorn en Van Asch komen binnen, en groeten de aanwezigen.)

Lodewijk Jansen.

Vreemdelingen zie ik. Immers geen spionnen?

Jan.

Neen, ik sta voor hen borg.

Jansen.

Goed, als een zoon van Dirk Kloppers dit zegt, vertrouw ik er op. Vrienden, ik denk dat het lijdelijk verzet nu wel uit zal raken, en ik ben er blij om.

Van Asch.

De toestand is onhoudbaar; het wordt nu vechten.

Smit.

Vechten of Engeland moet toegeven.

Verdoorn *(met voorzichtige stem).*

Of trekken In mijn buurt maken zich reeds verscheidene menschen reisvaardig om naar 't Noorden te trekken.

Van Asch.

Niet trekken, wij zullen toch eens met Engeland moeten vechten. En *moet* het *toch*, dan liever vandaag dan morgen.

Verdoorn.

Dat is gemakkelijk gezegd, maar weet ge wel dat wij geen kanonnen hebben, en dat de Engelschen met elk kanonschot minsteus vijf-en-twintig der onzen zullen doodschieten.

Jansen (*droogjes*.)

Het zullen er wel een paar minder zijn.

Smit (*maakt de beweging van schieten*).

En als wij de kanonnières bij de stukken neerleggen, dan worden de kanonnen al heel mak.

Verdoorn.

Zoo, maar ik zeg: bezint eer gij begint.

Van Asch (*met de vuist op tafel slaande*).

Baas Verdoorn, je bent een verstandig en voorzichtig man, maar met jou voorzichtigheid gaan wij naar den kelder. Verleden jaar op zekeren nacht reed ik naar huis, en het stond in brand. Er was geen levende ziel te zien; mijn vrouw en kinderen sliepen. 't Was erg onvoorzichtig van mij, Baas Verdoorn, om zoo maar het brandende huis in te loopen, en er het buskruit uit te halen. Gij zoudt u eerst bedacht hebben, Baas Verdoorn, want gij zijt een voorzichtig man, doch in dien tijd zouden mijn vrouw en kinderen in de lucht zijn gevlogen.

(*Van alle zijden teekenen van goedkeuring*).

Verdoorn.

Ge spreekt naar het verstand dat ge hebt, Van Asch. Weet ge dan niet, dat Engeland onuitputtelijke hulpbronnen heeft, en dat het voor elken Engelschman, dien wij doodschieten, twintig tot honderd in de plaats kan stellen.

Van Asch.

Huurlingen, huurlingen; anders niks.

Verdoorn.

En weet gij dan niet, dat bij ons alles in 't vuur moet?
Dat wij geen reserven hebben en niets dan onze geweren.

Jansen.

Maar wat raadt gij dan?

Verdoorn.

Dat heb ik reeds gezegd, trekken en niet vechten. En misschien zal de Engelsche regeering ons nog eens recht laten wedervaren in de toekomst.

Van Asch (*toornig*).

In de toekomst, jij praat als een kind, Verdoorn, als een kind! Al wordt ge zoo oud als Methusalem, zult gij die toekomst niet beleven. Engeland zal geen recht doen, neen noot.

Dirk Kloppers.

Ik ben het met Van Asch eens, eerst vechten! En verliezen wij 't, dan kan elke boer die 't overleeft zijn wagen inspannen en naar de wildernis trekken.

Verdoorn (*vinnig*).

Ge overdrijft schromelijk. Engeland heeft zijn ondeugden, maar ook zijn deugden.

Jansen (*scherp*).

Noem ze.

Verdoorn.

Engeland houdt het vierde gebod in eere, meer dan eenig ander volk.

Jansen.

En het vertrapt het achtste, ook meer dan eenig ander volk.

Verdoorn.

Het zendt zijn zendelingen naar de Kaffers.

Jansen.

En het rooft hun land.

Verdoorn.

Het begiftigd en zegent de volken met Bijbels.

Jansen.

En het *vergiftigt* en verwoest de volken door opium en brandewijn.

Dirk Kloppers.

En gij beweerdet zoeven, dat wij niets dan onze geweren hebben, Verdoorn! maar wij hebben toch nog iets meer, dat gij vergeet, namelijk ons goed recht. Wij kunnen tot God bidden, dat Hij onze wapenen zegene, en dat kunnen de Engelschen niet. Wij hebben God aan onze zijde, baas Verdoorn. En al zouden wij Boeren om onze vele afwijkingen en overtredingen ondergaan in den strijd, dan nog zeg ik: liever ondergaan in den strijd dan slaven worden van Engeland.

Jansen (*opstaande*).

Men spreekt tegenwoordig van programma's, ik heb ook een programma. Het bestaat uit drie kleine woordjes: *Vrij of dood*.

(*Allen staan op, schudden elkander de hand en zeggen weggaande*):

Nooit geen slaaf van Engeland.
Leve Transvaal.

